

Η ελευθερία, σε σχέση με την αγωγή

Ορθοδοξία / Κοινωνικά θέματα

Νικόλαος Σπ. Βούλγαρης, Καθηγητής Θεολογίας

Παιδαγωγικό αξίωμα, από την «Τέχνη να είσαι Γονέας»

Ελευθερία! Πολυσυζητημένο αγαθό! Προσδοκώμενο και επιδιωκόμενο. Είναι το πολυτιμότερο αγαθό για κάθε προσωπικότητα που επιδιώκει την ολοκλήρωσή της. Δίνει την ευκαιρία ανάπτυξης όλων των ικανοτήτων του ατόμου και δεν δεσμεύεται από αναστολές και εμπόδια εξωτερικά ή ακόμα και εσωτερικά. Παρέχει μεγάλη ευχέρεια κινήσεων, ως παντοδύναμη προϋπόθεση ευημερίας.

Προκειμένου όμως για την αγωγή των παιδιών, το αγαθό της ελευθερίας παίρνει ιδιαίτερως ενδιαφέρουσες διαστάσεις. Για τούτο και από διάφορα παιδαγωγικά κέντρα διατυπώνονται αντιφατικές τοποθετήσεις. Τα ερωτήματα όμως πλανώνται επιτακτικά. Να δώσουμε ελευθερίες στα παιδιά, ή να τους τις αρνηθούμε; Και αν δώσουμε, από ποια ηλικία θα ξεκινήσουμε και μέχρι ποίου σημείου θα φτάσουμε; Αν δεν την δώσουμε, γιατί θα την αρνηθούμε; Οι απόψεις των Παιδαγωγών είναι αντικρουόμενες και μπερδεμένες. Ο καθένας με τις απόψεις του. Ο σεβασμός πάντως στην ελευθερία του παιδιού είναι αδιαπραγμάτευτος. Δεν ξεχνάμε ότι

χειριζόμαστε προσωπικότητα που του μέλλοντος. Το Παιδί!.

Με βάση αυτή την τοποθέτηση θα αναζητήσουμε τη θέση της ελευθερίας του παιδιού μέσα στο όλον της αγωγής. Σε κάθε περίπτωση πάντως, προσχωρούμε στην άποψη ότι η ελευθερία κινήσεων και πορείας των παιδιών πρέπει να δίδεται, να υπάρχει και να εκδηλώνεται. Αλλά μόνο προοδευτικά. Όχι απόλυτα και απότομα, αχαλίνωτα και με αφθονία. Αφανώς, ελεγχόμενη.

Για να κατανοήσουμε καλύτερα την επιλογή της τοποθέτησής μας στο θέμα, θα αναζητήσουμε το παράδειγμα του Μεγάλου Παιδαγωγού και Διδασκάλου. Του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού. Είναι ο κυρίαρχος θεσμοθέτης της ελευθερίας. Κανέναν δεν ανάγκαζε να μείνει κοντά Του και κανέναν δεν δέσμευε. «Όστις θέλει», δίδαξε. Αυτό το άτομο απολαμβάνει την ελευθερία και τα αγαθά της. Να θυμηθούμε κάποιες στιγμές; Θα είναι ωφέλιμο.

α. Έχουμε την περίπτωση των Μαθητών Του, που τους δίδαξε την απόλυτη ελευθερία τους, όταν μερικοί από τον ευρύτερο κύκλο των ακολούθων Του αποχώρησαν και έφυγαν για δικούς τους λόγους. Ο Κύριος τότε προλαμβάνει τους διαλογισμούς των Δώδεκα. Τοποθετεί την ελευθερία ως κυρίαρχη ιδέα της όλης πορείας τους. «Μη και υμείς θέλετε υπάγειν;», είπε. Και ήταν ακόμα στο ξεκίνημα. Για να ακουστεί όμως από τους Μαθητές Του στην οικουμένη: «Προς τίνα απελευσόμεθα;». Ιωάν.στ'66-68. Πού να πάμε; «ρήματα ζωής αιωνίου έχεις» Έμειναν κοντά στο Χριστό με την θέλησή τους που εκφράστηκε ελεύθερα σε πρώτη φάση, κινούμενοι συνεχώς κάτω από την παρουσία του Διδασκάλου.

β. Άλλη περίπτωση είναι του πλούσιου νεανίσκου. Ζήτησε εκείνος να μάθει πώς να γίνει «τέλειος» για να μπει στη Βασιλεία των ουρανών. Ο Κύριος του υπέδειξε τον τρόπο με σαφήνεια: «Ει θέλεις τέλειος είναι...». Αν θέλεις, μπορείς. Εκείνος, «ακούσας... απήλθε λυπούμενος». Ματθ.ιθ'21-22. Έφυγε από το Χριστό, χωρίς να τον αναγκάσει κανείς. Ακολούθησε απόλυτη ελευθερία, κάτω από τη δέσμευση των υλικών αγαθών του.

γ. Είναι ακόμα και η περίπτωση του Ιούδα που πρόδωσε τον Κύριο. Του υπέδειξε ο Ιησούς το σφάλμα του μπροστά στους συμμαθητές του. Αφέθηκε ελεύθερος να αποφασίσει. Εκείνος προσχώρησε απόλυτα στο σχέδιό του, καθόσον, «ουκ ηβουλήθη συνιέναι»!

Έχουμε αυτές τις τρεις μορφές ελευθερίας. Οι δύο τελευταίες εκδηλώνονται με απόλυτο προσωπικό τρόπο και φαίνονται τα αποτελέσματά τους. Η πρώτη υποδεικνύεται από το Χριστό, αλλά οι Μαθητές διερωτώνται αν θα πρέπει να κινηθούν με απόλυτη προσωπική ευθύνη. Μένουν και κινούνται ελεύθεροι μεν, αλλά με κάποιον έλεγχο από το Διδάσκαλο. Έλαβαν την απόλυτη ελευθερία μετά την ολοκλήρωσή τους δια της επιφοιτήσεως του Αγίου Πνεύματος.

Τα τρία παραδείγματα αυτά, μας δίνουν την απάντηση στον αρχικό προβληματισμό μας. Η ελευθερία είναι ένα προσωπικό και απόλυτο δικαίωμα του κάθε ατόμου. Οποσδήποτε και των παιδιών. Η σωστή παιδαγωγία δεν το παραβλέπει και πολύ περισσότερο δεν το απορρίπτει. Όμως δεν το παραχωρεί απολύτως και εξ αρχής στο παιδί. Αναπτύσσεται και το αγαθό της Ελευθερίας, μαζί με την πνευματική και ηλικιακή εξέλιξη του παιδιού. Δίδεται κατά στάδια. Για τούτο χρυσός κανόνας είναι η τήρηση του μέτρου.

Συμπέρασμα: Η Αγωγή δεν αναγνωρίζει καταπιεσμούς της ελευθερίας των παιδιών. Ούτε φιλελευθερισμούς μιας αχαλίνωτης ελευθερίας. Ζητεί συμμετρία και όχι αμετρία. Απαιτεί εκπροσώπους συνετής παιδαγωγίας με έμβλημα την αγάπη, την κορωνίδα των αρετών. Αυτήν την αγάπη που γνωρίζει να διακρίνει την πρέπουσα πνευματική μεταχείριση για τον καθένα. Όποιος αγαπάει δεν διατάζει, ούτε εξουσιάζει. Αγαπάει και σκορπάει,

Ελευθερία!...

<https://bit.ly/37yFVKK>